

КОВАЛЬОВА Тетяна Іванівна

старший викладач кафедри державної безпеки факультету забезпечення державної безпеки

Київського інституту Національної гвардії України,

кандидат юридичних наук

ВІЙСЬКОВА ЗЛОЧИННІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ЯК ЗАГРОЗА ДЕРЖАВНІЙ ТА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

Військова злочинність під час воєнного стану становить серйозну загрозу для державної та національної безпеки. Ця проблема набуває особливої актуальності в умовах збройних конфліктів та надзвичайних ситуацій, коли військові структури мають відігравати ключову роль у забезпеченні безпеки і порядку.

Військова злочинність охоплює будь-які протиправні дії, що здійснюються військовослужбовцями під час виконання службових обов'язків. Це можуть бути злочини проти військової служби (дезертирство, непокора), проти цивільного населення (насильство, мародерство), а також економічні злочини (корупція, незаконна торгівля зброєю). Військова злочинність є особливо небезпечною в умовах воєнного стану, коли країна перебуває у стані підвищеної вразливості.

Військова злочинність в умовах воєнного стану спричинена рядом факторів, які взаємодіють та підсилюють один одного.

Військові операції та бойові дії створюють надзвичайно стресові умови для військовослужбовців. Вплив бойових дій призводить до посттравматичного стресового розладу (ПТСР), депресії та інших психічних розладів, що підвищує ризик агресивної поведінки та інших злочинних дій (психологічний стрес і травми). Часто спостерігається зниження рівня дисципліни серед військовослужбовців. Це може бути наслідком недостатнього контролю, втрати командування, або певного хаосу, що супроводжує бойові дії. Низький рівень дисципліни може призвести до мародерства, насильства проти цивільного населення та інших злочинів. Правові інститути ослаблені або не функціонують належним чином. Це створює умови безкарності, коли військовослужбовці відчують, що їхні дії не будуть піддані належному розслідуванню або покаранню.

Соціально-економічні труднощі, такі як бідність, безробіття та нестача ресурсів також сприяють зростанню злочинності. Військовослужбовці, які стикаються з фінансовими проблемами або недостатнім забезпеченням, можуть займатися протиправною діяльністю, щоб вижити або поліпшити свої умови. Звичайно, корупція в армії та зловживання владою з боку військового керівництва також можуть сприяти зростанню злочинності. В умовах війни

контроль за корупційними діями недостатній, що призводить до збільшення випадків незаконного продажу зброї, хабарництва, присвоєння ресурсів, та інших корупційних злочинів

Військова злочинність має безпосередній вплив на різні аспекти безпеки. Випадки військової злочинності підривають довіру населення до армії та інших військових інституцій, що знижує підтримку військових дій та мобілізацію ресурсів. Злочинна діяльність всередині військових структур порушує дисципліну, координацію та бойову готовність підрозділів, що негативно впливає на результати військових операцій.

Таке злочинне явище, як зрада та шпигунство, створює ризики для витоку конфіденційної інформації та проникнення ворожих агентів у військові структури. Це має катастрофічні наслідки для обороноздатності країни. Зрада може призвести до передачі критично важливих військових секретів ворогу, що може включати плани операцій, розташування військових об'єктів, інформацію про озброєння та технології. Витік розвідувальної інформації може загрожувати життю агентів, дестабілізувати операції та розкрити стратегії.

Ворожі агенти, проникнувши у військові структури, саботують операції, здійснюють диверсії та збирають додаткову інформацію для подальших атак. Це підриває морально-психологічний стан військовослужбовців, поширює дезінформацію та провокує внутрішні конфлікти. Витоки інформації знижують рівень довіри та підтримки з боку міжнародних партнерів, що впливає на військову допомогу та співпрацю.

Для ефективної протидії військовій злочинності необхідно впровадити комплекс таких заходів, як: посилення контролю та наглядом за діяльністю військовослужбовців; проведення регулярних перевірок та розслідування протиправних дій в найкоротші терміни; створення спеціалізованих відділів внутрішніх розслідувань для оперативного розгляду випадків протиправних дій і порушень дисципліни. Крім того, командири на всіх рівнях повинні здійснювати постійний нагляд за поведінкою та діяльністю підлеглих.

Співпраця з міжнародними організаціями та іншими країнами є важливим елементом у боротьбі з військовою злочинністю. Таке співробітництво дозволяє обмінюватися досвідом, отримувати необхідну допомогу та забезпечувати координацію зусиль на міжнародному рівні. Участь у міжнародних конференціях, семінарах та форумах, присвячених питанням військової безпеки та протидії військовій злочинності, дозволяє обмінюватися досвідом та найкращими практиками з фахівцями з різних країн. Вивчення міжнародних дослідницьких проєктів, спрямованих на вивчення причин та наслідків військової злочинності, дозволить здійснити розробку нових методів запобігання військовій злочинності. Співпраця у сфері екстрадиції військових злочинців, дозволить притягати до відповідальності осіб, які переховуються в інших країнах.

Україна має ряд міжнародних договорів та угод, що передбачають взаємну правову допомогу у розслідуванні та переслідуванні військових злочинців. Наприклад: Договір між Україною та США про взаємну правову допомогу у кримінальних справах, який укладений 22 липня 1998 року, ратифікований 10 лютого 2000 року, і набув чинності 27 лютого 2001 року [1]. Ця угода забезпечує обмін інформацією та правову допомогу між країнами для розслідування та переслідування злочинів, включаючи військові злочини. Договір між Україною та Китайською Народною Республікою про екстрадицію, укладений 10 грудня 1998 року, ратифікований 21 жовтня 1999 року, і набув чинності 13 липня 2000 року [2]. Цей договір регулює питання видачі осіб, що обвинувачуються або засуджені за злочини, включаючи військові злочини, між двома країнами. Договір між Україною та В'єтнамом про правову допомогу у цивільних та кримінальних справах, укладений 6 квітня 2000 року, ратифікований 2 листопада 2000 року, і набув чинності 18 серпня 2002 року [3]. Цей договір передбачає надання правової допомоги у кримінальних справах, включаючи питання військових злочинів. Договір між Україною та Канадою про взаємодопомогу у кримінальних справах, укладений 23 вересня 1996 року, ратифікований 17 грудня 1997 року, і набув чинності 1 березня 1999 року [4]. Ця угода також сприяє співпраці у розслідуванні та переслідуванні військових злочинів.

Зазначені угоди є частиною ширшої системи міжнародного співробітництва, яка включає обмін інформацією, видачу підозрюваних і засуджених осіб, а також інші форми правової допомоги. Це дозволяє Україні ефективніше боротися з військовими злочинами, забезпечуючи справедливість та верховенство права на міжнародному рівні.

Отже, військова злочинність в умовах воєнного стану є багатфакторним явищем, яке вимагає комплексного підходу для запобігання та протидії військовій злочинності. Психологічна підтримка, суворий контроль дисципліни, належне правове забезпечення, соціально-економічна підтримка військовослужбовців, боротьба з корупцією та забезпечення належної підготовки військових кадрів є ключовими напрямками для мінімізації ризиків військової злочинності. Для ефективної протидії цій загрозі необхідно впровадити комплекс заходів, що включають поліпшення умов служби та міжнародне співробітництво. Тільки так можна забезпечити стабільність та безпеку держави в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел:

1. Договір між Україною та Сполученими Штатами Америки про взаємну правову допомогу у кримінальних справах. Договір ратифіковано Законом № 1438-III (1438-14) від 10.02.2000.
URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840_019#Text

2. Договір між Україною та Китайською Народною Республікою про екстрадицію. Договір ратифіковано Законом № 1184-XIV (1184-14) від 21.10.99. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156_026#Text
3. Договір між Україною і Соціалістичною Республікою В'єтнам про правову допомогу і правові відносини в цивільних і кримінальних справах. Договір ратифіковано Законом № 2080-III (2080-14) від 02.11.2000. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704_050#Text
4. Договір між Україною та Канадою про взаємодопомогу у кримінальних справах. Договір ратифіковано Законом № 740/97-ВР від 17.12.97. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_003#Text